

Projekt finansowany ze środków Unii Europejskiej
Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnych –
Sekcja Orientacji w ramach Sektorowego
Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i
modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój
obszarów wiejskich, 2004-2006”, Działanie
2.7. „Pilotażowy Program LEADER +”

**SEKTOROWY
PROGRAM
OPERACYJNY**
Restrukturyzacja i modernizacja
sektora żywnościowego
oraz rozwój obszarów wiejskich.
2004 - 2006

**Raport ze spotkania informacyjno - szkoleniowego w powiecie elbląskim,
w projekcie**

**Związku Gmin Kanału Ostródzko - Elbląskiego i Pojezierza Iławskiego w Ostródzie
„Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”**

Termin spotkania: 2 listopada 2005 roku, godz. 10:00 - 16:00
Miejsce spotkania: Miłomłyn, siedziba Urzędu Miasta i Gminy Miłomłyn
Prowadzący: Róża Krześniak – Burmistrz Miłomłyna, dr Ryszard Zarudzki – Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku – Lipcach, Trener FAOW
Uczestnicy: 19 osób wg listy obecności - przedstawiciele 2 gmin z powiatu ostródzkiego

Przedmiot spotkania:

- prezentacja i szczegółowa informacja o projekcie „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców”;
- informacja o „Programie Pilotażowym LEADER +”, zawiązywaniu partnerstwa, tworzonych zintegrowanych strategiach rozwoju obszarów wiejskich – film, wykład i warsztaty z „Metod i cech LEADERa”;

Przebieg spotkania:

1. **Burmistrz Miłomłyna – Róża Krześniak** przywitała gości, przedstawiła cel i szczegółowy program spotkania oraz dokonała prezentacji poszczególnych uczestników spotkania.
2. **Prezentację projektu:** „Łączy nas Kanał Elbląski – partnerstwo sposobem aktywizowania mieszkańców” przedstawiła **Jolanta Gadomska** – inspektor w Urzędzie Miasta i Gminy Miłomłyn. Szczegółowe działania w projekcie omówiła **Stanisława Pańczuk** – koordynator projektu ze Starostwa Powiatowego w Elblągu.
3. Przekazano **materiały informacyjne**, szkoleniowe i promocyjne o projekcie oraz badawcze, tj.:
 - a. **Ulotkę (4 strony) i broszurę (19 stron)** zawierające informację o projekcie i Inicjatywie Wspólnoty LEADER, „Programie Pilotażowym LEADER+”, wydrukowane dla potrzeb szkoleń i naboru partnerów projektu;
 - b. **Ankiety** kierowane do samorządów, firm, sfery okołobiznesowej oraz młodzieży szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych, które samorzady gmin i powiatu rozprowadzą i zbiorą w możliwie krótkim terminie:

- a) 1 x 3 = **3 egz.** ankiet o konkurencyjności samorządu,
- b) 20 x 2 = **40 egz.** ankiet o firmach, przedsiębiorcach,
- c) 5 x 2 = **50 egz.** ankiet o sferze okołobiznesowej, NGO,
- d) 50 x 2 = **100 egz.** ankiet dla młodzieży szkół gimnazjalnych,
- e) 50 x 1 = **50 egz.** ankiet dla młodzieży szkół ponadgimnazjalnych.

4. **dr Ryszard Zarudzki** z Pomorskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Gdańsku – Lipcach, trener, wykładowca przeprowadził **szkolenie** (film, wykład i warsztaty). Postawił prowokacyjnie trudne pytanie, po co ten LEADER, po co ta cała zabawa i wydawanie pieniędzy? Na wstępie podkreślił, że LEADER jest to metoda pobudzania aktywności, rozwoju obszarów wiejskich, rozwoju przedsiębiorczości, poprzez tworzenie partnerstwa trzech sektorów:

- ➡ **Gospodarczego** (rolnicy, przedsiębiorcy, „agroturyści”, wszyscy nastawieni na zysk);
- ➡ **Spolecznego** (stowarzyszenia, fundacje, izby rolnicze, OSP, koła gospodyń wiejskich, kluby sportowe, zespoły wokalne - muzyczne);
- ➡ **Publicznego** (urzędy, jednostki organizacyjne: szkoły, biblioteki, domy kultury).

Ostrzegł, że nie jest możliwe występowanie w II Schemacie w dwu grupach partnerskich. LEADER jest metodą rozwoju przez stworzenie partnerstwa trójsektorowego. Tworzenie partnerstw jest bardzo trudne i trwa latami. Poszukiwać partnerów, podobnie myślących, unikać destrukcyjnych osób, szukać czegoś co łączy, wokół czego buduje się strategię. Ustalić taką reprezentację gminy, do której wejdą nowi ludzie, przyjmą nowy sposób pracy, wprowadzą nową jakość, wdrożą nowe pomysły.

Film – „Metoda LEADERa – szansa dla polskiej wsi”, obrazuje:

1. **Cel** „Pilotażowego Programu LEADER+”, którym jest stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich. Fundusze z programu LEADER+ mogą być przeznaczone na trzy cele:
 - a. wspomaganie nowoczesnych strategii rozwoju terenów wiejskich,
 - b. wsparcie dla międzyregionalnych projektów współpracy,
 - c. tworzenie sieci obszarów wiejskich UE, zarówno objętych pomocą LEADER+, jak i nie korzystających z tej pomocy.
2. **Zasady** „Pilotażowego Programu LEADER+”.
3. **Tworzenie** nowych Lokalnych Grup Działania i przykłady działań istniejących partnerstw np.: Krzemieny Krag, Gombrowicz i rzeka Kamienna; Dolina Strugu – 4 gminy, rozwój spółdzielni telefonicznej; zintegrowany na danym obszarze, a nie sektorowy. W skład LGD wchodzi, co najmniej 50% partnerów gospodarczych i społecznych. Ukazano, co wyróżnia program LEADER od innych programów.
4. **Informacja o Forum Aktywizacji Obszarów Wiejskich** – Ryszard Kamiński Przewodniczący Rady FAOW www.fapa.org.pl; www.agro-info.org.pl; www.faow.org.pl;
5. **„Pilotażowy Program LEADER +” w Polsce:**
 - a. Instytucja Zarządzająca – Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
 - b. Instytucja Wdrażająca – Fundacja Programów Pomocy dla Rolnictwa

c. Instytucja Płatnicza – Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W Schemacie I wpłynęło **240** wniosków, **174** wygrało, w schemacie II może wygrać **80** wniosków.

Wykład: „Metody i cechy LEADERa”

1. Historia LEADERa (15 lat) w pigułce:
 - a. LEADER I – 1991 - 1994
 - b. LEADER II – 1994 - 1999
 - c. LEADER + – 2000 - 2006
2. Budowanie partnerstwa - specyfika **LEADERa** – sektor publiczny nie może mieć większości. Musi być organizacja sformalizowana (w Holandii są możliwe związki nieformalne LEADERa).
3. **Forma prawna** – do wyboru, stowarzyszenie lub fundacja.
4. **Siedem zasad LEADERa:**
 - a. Podejście **obszarowe**, uwzględnia specyfikę obszaru, rozpoznanie silnych i słabych stron.
W tym projekcie Kanał jest osią spinającą obszar i **10** gmin wspólnie wypracowuje strategię.
 - b. Podejście **partnerskie**, organizacje pozarządowe i biznes chcący zainwestować i współpracować z samorządem to wartość LEADERa..
 - c. **Oddolne podejście** – nikt nie będzie się wtrącał.
 - d. **Innowacja**, np. radio na wsi, nowy produkt, nowy proces, nowy rynek, nowe produkty lokalne, innowacyjne podejście do tworzenia LGD, nowy sposób promocji, nowa organizacja, sama promocja informacji, zintegrowane podejście, marka lokalna. Program inicjatyw wiejskich, szkoły ekorozwoju, program czysty biznes, program wymiany młodzieży, wolontariat.
 - e. **Zintegrowane** podejście, nie załatwiać wszystkich problemów i wszystkiego, część, ale porządnie, np. infrastruktura turystyczna, może wspólna promocja obszaru, może szlak konny, muzeum historii, sala spotkań (**70** produktów lokalnych w ramach **7** projektów – lokalne szopki, wikliniarskie wyroby), wspólnie koordynowane działania; rozwijanie zasobów lokalnych, dziedzictwa przyrody, np. żółw błotny, dziedzictwa kultury, szlaki turystyczne, określić i likwidować bariery, zgodnie z beczką Lebiega, za niski poziom standardów, szukamy braków, działamy razem wspólnie, np. szlak konny. To grupa decyduje, co z tym potencjałem zrobi: hippika, powozy, konie, targi, wyjazdy, akcje promocyjne.
 - f. Tworzenie **powiązań i współpracy**, ścieżka rowerowa nie może kończyć się na jednej gminie, ma być uzgodniona wspólnie. Tworzone jest obserwatorium w skali kraju i bank danych, z kim chcemy współpracować. Ważna jest wymiana informacji LEADERa (sieć akcji na rzecz rozwoju lokalnego).
 - g. **Lokalne podejście do finansowania i zarządzania**, komu i w jakiej procedurze przyznajemy środki. Ważne są zasady podejmowania decyzji, sektor prywatny nie ma większości, trzeba się dogadać z innym. W drugim schemacie nie może wystąpić luka obszarowa. Ważne są powiązania sieciowe, wspólnie np. uzyskamy większy grant. W skali kraju będzie organizowane obserwatorium, kojarzenie partnerów. Działania w LEADERze są lokalnie finansowane i zarządzane. W II Schemacie LGD może uzyskać 750 tys. zł. Grupa ma mieć

konto i może mieć refundowane wydatki, ma być zaliczka do etapowego rozliczania. To rada partnerstwa będzie decydowała jak rozdzielać pieniądze.

Podczas podsumowania wykładu dr **Ryszard Zarudzki** stwierdził, że aktualnie są dwie najważniejsze rzeczy do zrobienia:

- po pierwsze utworzenie Lokalnej Grupy Działania;
- po drugie przygotowanie strategii rozwoju obszarów wiejskich (plus promocja obszaru, mobilizacja ludności do wzięcia aktywnego udziału w procesie rozwoju obszarów wiejskich).

Obecnie znajdujemy się w trakcie realizacji pierwszego etapu projektu w Schemacie I.

Przykłady partnerstw i ich strategii:

1. Irlandia: 35 LAGów, tyle ile powiatów.

- Organizacja: Zgromadzenie → Rada Partnerska → Zarząd → Zespoły Projektowe → Grupy Robocze → Sekretariat;
- Budżety niektórych partnerstw: **56 tys.** mieszkańców – **5,8 mln Euro**; **9 tys.** mieszkańców – **3 mln Euro**; **133 tys.** mieszkańców - **6,7 mln Euro**; **30 tys.** mieszkańców – **5,7 mln Euro**;
- Zadania: teatr wiejski, park z fontanną, świetlica wiejska (zespół muzyczny, nauka tańców narodowych, miejsce spotkań);

2. Naszyjnik Północy w Województwie Pomorskim: Rada Programowa → Kolegium Sterujące → Zespoły Tematyczne → Koordynatorzy Poszczególnych Zespołów.

3. Tematyka strategii:

- nowe technologie, know-how dla uczynienia produktów i usług z terenów wiejskich bardziej konkurencyjnymi w dziedzinie gospodarczej,
- poprawa jakości życia na obszarach wiejskich,
- rozwój produktów lokalnych,
- zasoby naturalne i kulturowe.

4. Zadania strategii:

- diagnoza obszaru, analiza SWOT,
- wizja i misja,
- cele i priorytety.

5. Budowanie partnerstwa – jak zbudować partnerstwo?

6. Dokumentowanie partnerstwa:

- Lista obecności,
- Dokumentacja fotograficzna.

7. Jakie zadania:

- W II Schemacie do 15 % mogą stanowić koszty administracyjne.
- Jeśli szkolenia to jakie ?
- Jakie analizy, ekspertyzy, dokumentacja techniczna, studia wykonalności, biznesplany,
- Przedsięwzięcia informacyjne,

- Promocja regionu, w tym imprezy kulturalne,
- Wyjazdy zagraniczne, wymiany sieciowe,
- Zbudować komunikację międzysektorową.

8. Partnerstwo – sensowna grupa działania, reprezentatywna grupa partnerstw:

- Jak będzie wyglądało partnerstwo ? Ilu partnerów w partnerstwie trójsektorowym ? Jak dobrze zorganizowani ?
- Jaki będzie temat strategii ? Jakie twarde inwestycje ? Jaki budżet, jaki podział środków, na jakie zadania ?

9. Podstawowy cel i zadania: pobudzenie aktywności społecznej

- Zidentyfikować partnerów,
- Opracować diagnozy i uspołecznic – analiza SWOT,
- Zebrać propozycje wizji, określić misję zespołu planującego,
- Określić problemy: jaki jest nasz obszar ? co go wyróżnia ? co proponujemy ? jaki stan otoczenia i rolnictwa ? jakie ma pełnić funkcje ? kim mają być mieszkańcy ?

Pytania, dyskusja i pozytywne przykłady działań:

1. Uczestnicy dyskusji:

- Róża Krześniak – Burmistrz Miłomłyan
- Teresa Godek – Kierownik Miejsko - Gminnej Biblioteki w Miłomłynie
- Urszula Rackiewicz – Dyrektor Szkoły Podstawowej w Liwie
- Zbigniew Rochowicz – Dyrektor Miejsko – Gminnego Ośrodka Kultury w Miłomłynie
- Tomasz Skorupski – Kierownik Hotelu Miłomłyn PetroMłyn sp. z o.o.
- – Nadleśnictwo Miłomłyn
- Ryszard Zarudzki – Trener FAOW, Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku - Lipcach, moderator warsztatów
- Stanisława Pańczuk – Starostwo Powiatowe w Elblągu, koordynator projektu

2. Pytania i sugestie:

- jak aktywizować ludzi, skoro tak trudno zmotywować ludzi do jakiegokolwiek działania ?
- co robić, żeby chcieli im się chcieć, tam gdzie są tylko żądania, nowej drogi, nowych inwestycji ?
Czy obiecywać rzeczy niemożliwe do spełnienia, ze względu na budżet, a potem zobaczymy ?
- Podejmowane są w gminie różne akcje, np. dożynki w Malinniku, gdzie trzeba było zacząć od posprzątania wsi i zmiany zapachów, ale dożynki były bardzo udane, mimo że wpływały skargi np. na wprowadzone we wsi porządki.
- Ludzie nie chcą pracować, płacić nawet skromnych podatków, mają postawy roszczeniowe, o czym świadczy ostatnia giełda pracy w Miłomłynie i kolejki w dzień wypłaty świadczeń socjalnych. Co wtedy robić, jak aktywizować nieaktywnych, jak ich motywować do działania ?

- Czy dawać przykłady aktywności, skoro to budzi tylko zdziwienie np. posprzątanie biblioteki, pomalowanie ścian przez pracowników biblioteki, a nie pobudza do działania i włączenia się do pracy innych ?
- Czy warto się angażować, skoro jakakolwiek aktywność, nawet bez pomocy gminy budzi tylko podejrzenia ?
- Jak mobilizować ludzi do działania, skoro stowarzyszenie liderów gminnych swoją działalność zakończyło na zarejestrowaniu stowarzyszenia ?
- Czy Lasy Państwowe mogą uczestniczyć w LEADERze i czy powinny być traktowane jako sektor publiczny, czy prywatny ?

3. Głosy dyskusji, odpowiedzi i pozytywne przykłady działań:

- Pracować z aktywnymi, a dobry przykład będzie się rozszerzał, nie zwracać uwagi na malkontentów.
- Obudzić aktywnych, wymagać aby społeczność lokalna wygenerowała przysłowiową złotówkę i dopiero dołożyć drugą.
- Wszystkim się nie dogodzi, zawsze będą niezadowoleni, robić swoje, pytać o opinię, ale nie zawsze z nią się zgadzać.
- Przyjąć założenie, że ludzie chcą zmian i chcą coś robić.
- Odbudować kulturę współpracy i ciągle być aktywnym.
- Ustalić dlaczego w danym środowisku są takie problemy i zastosować przemyślaną edukację, może skierować grupę psychologów do pracy w trudnych środowiskach, tam gdzie są tylko postawy roszczeniowe.
- Zidentyfikować problemy, nie tylko sukcesy i rozłożyć zadania równomiernie.
- Nie podawać niczego „na tacy” bo to demoralizuje.
- Pracować przede wszystkim z młodzieżą, bo to najwdzięczniejsza grupa i przyszłość narodu, np. przy Miejsko – Gminnym Ośrodku Kultury w Miłomłynie skupiono 7 osób, które uzyskały stypendia naukowe. Zaczęli współpracę od napisania projektu na zadania związane z nauką fotografowania i promocją gminy. Otrzymali grant i z powodzeniem zrealizowali projekt. Obecnie są zorganizowani w Klub Młodzieżowy Mozaika i realizują już trzeci projekt, polegający na nauce filmowania i promocji Gminy. Pracują już w 40-osobowej grupie, uczą się nowych rzeczy i równocześnie promują gminę. Otrzymane stypendium z gminy z jednoczesną zachętą do działań na rzecz gminy jest bardzo dobrym przykładem pobudzania aktywności. Z jednej strony jest to premia za dobre wyniki w nauce i aktywność, z drugiej możliwość samorealizacji uczniów i kilkakrotny zwrot uzyskanej kwoty, poprzez działania młodzieży na rzecz gminy.

Wnioski:

1. Jest duże zainteresowanie i niecierpliwość tego, co zdarzy się w LEADERze.
2. Powstały gotowe propozycje zadań do realizacji, jakimi zagadnieniami grupa powinna się zająć.

Raport sporządzono na podstawie notatek własnych:

Stanisława Pańczuk Starostwo Powiatowe w Elblągu
 Jolanta Gadomska Urząd Miasta i Gminy Miłomłyn
 Dr Ryszard Zarudzki Pomorski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Gdańsku – Lipcach

Miłomłyn, 2 listopada 2005 roku.

Wyniki ankiety skierowanej do uczestników spotkania informacyjno – szkoleniowego:

Wzór ankiety w załączeniu:

Uzyskano zwrot **14** ankiet na **17** przekazanych, tj. **82%**

Wyniki odpowiedzi kształtują się następująco:

Ad 1. Czy Program spotkania spełnił oczekiwania ?

Tak – 13 odpowiedzi
Nie – 0

Ad 2. Czy informacja o projekcie jest:

odpowiednia – 13 odpowiedzi
za szczegółowa – 0
za ogólna – 1

Ad 3. Czy wykład i warsztaty spełniły oczekiwania:

odpowiednie – 13 odpowiedzi
za szczegółowe – 0
za ogólne – 1

Ad 4. Czy miejsce spotkania spełniło oczekiwania:

Tak – 14 odpowiedzi
Nie – 0

Ad 5. Czy zgłosi się Pani/Pana do prac Grupy Roboczej LGD ?:

Tak – 8 odpowiedzi
Nie – 5

Ad 6. Inne uwagi i wnioski:

Wyśle inną osobę – 3 odpowiedzi

Efekty spotkania informacyjno-szkoleniowego w Miłomłynie:

1. W trakcie spotkania powstały już propozycje zadań i problemów jakimi powinna zająć się grupa:
 - a. Identyfikacją najtrudniejszych problemów i opracowaniem sposobów pobudzania aktywności trudnych środowisk.
 - b. Rozwijaniem istniejących dobrych przykładów współpracy (np. młodzież ze stypendiami).
2. Uzyskano zapowiedź zgłoszeń do grup roboczych **8** osób i zapewnienie, że zostaną wytypowane jeszcze **3** osoby.
3. Przyjęto **jedną** kartę zgłoszenia do grupy roboczej planów odnowy wsi.
4. Wyjaśniono zasady udziału nowych partnerów w projekcie. Można przyjąć do grupy LEADERa nowych partnerów. Udział nowych partnerów jest kosztem niekwalifikowanym i nie podlega refundacji w ramach istniejącego projektu.
5. Uzyskano zapewnienie ciągłości obszaru LEADERa.
6. Skierowano pytanie do Fundacji Fundusz Współpracy Program Agrolinia (mz@cofund.org.pl) o Lasy Państwowe jako partnera projektu. Są przedsiębiorstwem państwowym nastawionym na zysk, czy wobec tego jako sektor gospodarczy w Schemacie II LEADERa zaliczyć Lasy do sektora publicznego, czy prywatnego ?

Elbląg – Ilawa – Ostróda, 7 listopada 2005 roku.